

Nr 182.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående täckande av
brist i samrealskolans i Söderhamn medel; given Stock-
holms slott den 6 mars 1931.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av stats-
rådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att
bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departe-
mentschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Sam. Stadener.

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl.
Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms
slott den 6 mars 1931.*

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, stats-
råden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD,
LARSSON, HOLMBÄCK, JEPPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Departementschefen, statsrådet Stadener, anför:

Med skrivelse den 29 oktober 1930 har skolöverstyrelsen för den åtgärd
Kungl. Maj:t kunde finna erforderlig till Kungl. Maj:t överlämnat åtskilliga
handlingar rörande uppkommen fråga om täckande av brist i samrealskolans
i Söderhamn medel.

Ang. täc-
kande
av brist i sam-
realskolans i
Söderhamn
medel.

Beträffande uppkomsten av oförmälda brist och i samband därmed stå-
ende omständigheter får jag med stöd av de vid överstyrelsens skrivelse
fogade handlingarna lämna följande närmare redogörelse:

Bihang till riksdagens protokoll 1931. 1 saml. 159 häft. (Nr 182.)

Enligt utdrag av realskolans i Söderhamn räkenskaper för budgetåret 1927/1928 balanserades vid utgången av samma budgetår till budgetåret 1928/1929 som tillgångar i nedannämnda kassor och fonder:

Biblioteks- och materielkassan kronor	3,278: 23
Premie- och fattigkassan »	88: 09
Byggnadsfonden »	10,191: 79
C. J. Schönings donationsfond »	1,276: 16
Jonas Bjurs »	642: 50
Sällskapet »De sextons» donationsfond »	303: 10
Helsinglands Enskilda Banks stipendiefond »	1,700: 56
Jon Olssons i Kinsta stipendiefond »	607: 18
P. O. O. Wikströms »	607: 18
Anna Petersohns premiefond »	679: 12
Realskolans Nykterhetsförbunds basarfond »	846: 07
Gustaf-Adolfs-fonden »	1,201: 69
V. Thams fond »	12,727: 05
C. A. Södergrens fonds disponibla medel »	2,320: 35
		<hr/>
	Summa kronor	36,469: 07

Det i anslutning till räkenskaperna stående inventeringsinstrumentet var av följande lydelse:

Inventeringsinstrument.

Vid inventering denna dag av realskolans i Söderhamn kontanta medel samt värde- och säkerhetshandlingar företeddes:

kontant kronor	726: 92
motbok nr 10129 med Söderhamns stads sparbank, kap. »	16,629: 81
» » 10577 » » » » kap. »	1,185: 43
» » 1704 » Svenska Handelsbanken, kap.... »	115: 32
A.-B. Atlas Diesels 5 ¹ / ₂ -procents obligationer, ser. C. n:r 0150, 051, 0152, 1608, 1609, Ser. B. nr 603, nominellt »	10,000: —
Svenska Statens 5 procents obligationer, Litt. C. nr 25714, »	1,000: —
» » » » » Litt. D. nr 02104, »	500: —
» » » » » nom. »	1,000: —
depositionsbevis nr 21726 med Svenska Handelsbanken »	900: —
» » 20278 » » » » » »	2,500: —
» » 22157 » » » » » »
		<hr/>
	Summa kronor	34,557: 48

ett av Brand- och Livförsäkringsaktiebolaget Svea utfärdat försäkringsbrev för lösöret å sextiotvåusen (62,000) kronor.

Samtliga dessa värde- och säkerhetshandlingar befunnos vara behörigen förvarade och vidmakthållna.

Söderhamn den 2. 7. 1928.

Alfred Thulin.

G. N:son Thune.

Av kollegiet utsedda inventeringsmän.

Med anledning av innehållet i en inom riksräkenskapsverkets revisionsavdelning framställd anmärkning vid realskolans räkenskaper för budgetåret

1927/1928 samt dåvarande rektorns vid skolan R. Hillström däröver avgivna förklaring ävensom på grund av vad byråchefen i riksräkenskapsverket R. Vide i övrigt iakttagit vid en flyktig undersökning av samma räkenskaper, uppdrog riksräkenskapsverket åt Vide att vid allmänna läroverk i Uppsala stift verkställa inventering samt företaga den undersökning beträffande redovisningsväsendet i övrigt, som kunde finnas av omständigheterna betingad. I en till riksräkenskapsverket avgiven, den 13 april 1929 dagtecknad berättelse över en av Vide företagen resa till Söderhamn i och för verkställande av inventering vid skolan anförde Vide bland annat:

Jag avreste onsdagen den 10 april 1929 kl. 14.45 till Söderhamn, dit jag ankom på aftonen. Torsdagsmorgon kl. 9.45 sökte jag läroverkets rektor, som då hade sin mottagningstid. Han hade emellertid för vaktmästaren tillkännagivit, att han den dagen var förhindrad infinna sig å mottagningstiden. Sedan jag av vaktmästaren erfarit, att rektor kunde förväntas komma till läroverket vid halv tolv tiden, anmodade jag vaktmästaren meddela rektor, att jag kl. halv tolv väntade honom i hans mottagningsrum. Häremot hade rektor icke haft något att invända. Han infann sig emellertid icke på den utsatta tiden. Jag väntade förgäves till kl. 14.30; då skrev jag på ett visitkort till rektor och anhöll att få träffa honom fredags morgon kl. 9.45. Detta kort inlade jag i ett kuvert, adresserade det till rektor Hillström och avlämnade det i rektors bostad till hans fru. Där-efter sökte jag per telefon och genom förnyat besök i skolan träffa rektorn, men utan resultat.

Fredags morgon meddelade mig per telefon rektors sekreterare, läroverksadjunkten Thune, enligt uppdrag av fru Hillström, att rektor Hillström icke varit hemma under natten samt att jag förty icke kunde vänta att träffa honom på den utsatta tiden. Personligen besökte jag fru Hillström och fick då nämnda uppgifter bekräftade. Omedelbart efter detta samtal begav jag mig till skolans inspektor, kontraktsprosten Tollin, och delgav honom vad sålunda förekommit. Sedan satte jag mig i förbindelse med läroverksadjunkten Thune och utbad mig hans medverkan för att få till stånd en inventering av skolans tillgångar. Han utfäste sig därvid, att, i vad på honom ankomme, söka få en sådan inventering förrättad så snart lämpligen ske kunde, antingen i närvaro av rektor eller om denne, såsom det befara-des, tagit sitt liv, i närvaro av hans hustru. Protokoll över inventeringen skulle omedelbart därefter insändas till riksräkenskapsverket.

Vid nu anförda förhållande syntes det mig icke erforderligt, att jag längre kvarstannade i Söderhamn, varför jag avreste därifrån på fredagen kl. 13.32 samt ankom till Stockholm kl. 20.

Då det med hänsyn till bestämmelserna i kungörelsen den 7 december 1906 (nr 110), möjligen kan anses åligga inspektor att verkställa inventering vid skolan, avsänder jag samtidigt härmed avskrift av denna rapport till inspektor och till läroverksadjunkten Thune, varjämte jag med skrivelse till skolöverstyrelsen överlämnar ett exemplar av samma rapport.

I en den 16 april 1929 dagtecknad skrivelse till länsstyrelsen i Gävle, som av länsstyrelsen överlämnades till riksräkenskapsverket, meddelade adjunkten vid samrealskolan i Söderhamn G. W. N:son Thune i egenskap av vikarierande rektor vid nämnda skola, att Hillström berövat sig livet,

samt att vid verkställd inventering av läroverkets kassor inga medel funnos tillgängliga. Med skrivelse samma dag överlämnade Thune till riksräkenskapsverket ett över inventeringen upprättat, den 15 april 1929 dagtecknat inventeringsinstrument utvisande följande:

Vid inventering denna dag av samrealskolans och kommunala gymnasiets i Söderhamn kontanta medel samt värde- och säkerhetshandlingar föredes:

kontant	kronor	103: 67
motbok med Söderhamns stads sparbank nr 10129 å	»	29: 81
» » » » » 10577 å	»	232: 83
» » Helsinglands Enskilda bank » 1704 å	»	19: 34

Summa kronor 385: 65

Dessutom anträffades tvenne kuvert, det ena med påskrift Sundberg och innehållande 235 kronor, det andra med påskrift Friefeldt och innehållande 350 kronor, vilka medel tydligen varit avsedda att överlämnas till musikläraren och teckningslärarinnan vid månadsskiftet (lönemedel).

Samtliga dessa värde- och säkerhetshandlingar befunnos vara behörigen förvarade och vidmakthållna.

Sedan härefter riksräkenskapsverket anmodat adjunkten vid samrealskolan A. Thulin ävensom Thune att inkomma med förklaring över den av dem den 2 juli 1928 verkställda inventeringen, anförde Thulin och Thune i den 3 maj 1929 avgiven förklaring följande:

Det är givetvis svårt att så lång tid efteråt i detalj erinra sig, vad vid inventeringen förekom. Till belysande och bekräftande av vår förklaring bifoga vi det läroverket tillhöriga och av oss undertecknade exemplaret av det över inventeringen upprättade instrumentet, vilket exemplar givit oss hållpunkter för vår minnesbild av inventeringen.

Vid inventeringen räknades den kontanta kassan av undertecknad Thulin, och befanns beloppet stämma med det å instrumentet upptagna beloppet.

Därefter föredes rektor Hillström de tre å instrumentet upptagna motböckerna och funnos å dem inestående respektive 629 kronor 81 öre, 1,185 kronor 43 öre och 115 kronor 32 öre. Dessa belopp funnos ej utskrivna å någotdera exemplaret av inventeringsinstrumentet. Såsom skäl härtill uppgav Hillström, att motböckerna nyss hämtats av honom från ett av honom i en av stadens banker förhyrt kassafack, varför han hittills saknat tillfälle att i detta avseende fullständiga instrumentet. Han skulle emellertid sedermera tillskriva dessa belopp. Vi funno förklaringen fullt acceptabel, allra helst som vi ansågo, att vi endast hade att se till att motböckerna verkligen funnos bland läroverkets tillgångar.

Beträffande A. B. Atlas Diesels obligationer uppgav Hillström, att tvenne av dem utlottats, och att han ännu icke från banken erhållit uppgift om numren å de i stället inköpta. Han hade i stället i instrumentet lämnat nödigt utrymme å två särskilda ställen att där sedermera tillskriva de erforderliga nummeruppgifterna. Han uppgav jämväl, att han hade de övriga åtta obligationerna förvarade i ovanberörda kassafack, och att han icke velat medföra dem till inventeringen, när han sedan, på grund av att bankerna vid inventeringens slut vore stängda, icke vore i stånd att för för-

varing åter inlämna dem i banken. Han ville icke gärna förvara dem i skolans kassavalv, och då han omedelbart efter inventeringen ämnade sig ut till sitt lantställe utanför staden, kunde han icke gärna förvara dem i sin bostad. Hans förklaringar föreföllo oss fullt trovärdiga, allra helst som vi hyste den uppfattningen, att samtliga obligationer voro ställda på realskolans kollegium och sålunda näppeligen kunde överlåtas eller belånas utan att kollegiet därom bevisligen beslutat.

Beträffande posterna å 1,000, 500, 1,000, 900 och 2,500 kronor, d. v. s. de fem sista posterna, förklarade rektor, att vi ej hade med dem att göra. Dessa medel tillhörde enligt låneräkningen för år 1927/1928 byggnadsfonden, vilken fond icke utgjorde föremål för kollegiets revision. Emot detta hade vi intet att erinra.

Slutsumman av de i instrumentet upptagna posterna var icke vid inventeringen utskrivna i instrumentet. Detta torde dock i och för sig sakna betydelse, då denna summa endast innefattar en rent siffermässig sammanfattning av vad som vid inventeringen granskats.

Vid en jämförelse mellan bifogade och till riksräkenskapsverket översända exemplar av inventeringsinstrumentet framgår, att å det senare skrift och siffror inslagits med lila färgband, medan å det förstberörda vissa siffror inslagits med svart färgband, förmodligen för att därmed giva detta sken av att vara en kopia av det till riksräkenskapsverket översända exemplaret. Läroverkets exemplar skulle ju nämligen företes vid den kommande revisionen.

Vi kunna icke anse, att vi genom något vårt förfarande vid inventeringen visat grövre försummelse. Givetvis är det, sedan Hillströms brottslighet nu kommit i dagen, lätt att konstatera, att inventeringen borde gjorts med stor skärpa. Vi saknade dock anledning till varje tanke på att han på ett brottsligt sätt manipulerat med kassorna, så mycket mer som han sedan år 1910 skött förvaltningen av läroverkets medel, utan att någon anmärkning mot denna förvaltning kommit till vår kännedom. Vid sådant förhållande hade vi fog anse varje begäran att få granska obligationer och bankkonton onödigt sårande för vår chef. Det torde dock i första hand stå fast, att medlen förkommit icke genom vår försumlighet utan genom Hillströms brottslighet, och att även en så stark kontroll, som över huvud står underordnade till buds gent emot en överordnad, näppeligen kunnat hindra försvinnningarna.

I skrivelse till Kungl. Maj:t anförde därefter Thune i egenskap av vikarierande rektor vid skolan bland annat:

Omedelbart efter Hillströms död hade brist upptäckts i de av honom i hans egenskap av rektor omhändertagna kassor och fonder. Denna brist hade enligt företagen utredning visat sig vara så stor, att läroverket stode så gott som utan fonder och utan medel till bestridande av de löpande utgifterna. Förutom i skolans räkenskaper upptagna fonder hade vid skolan funnits ytterligare två fonder, vilka emellertid aldrig av Hillström redovisats och upptagits i räkenskaperna, nämligen Söderhamns stads sparbanks stipendiefond och A. Wahlbergs musikfond med ursprungligt kapitalbelopp av 3,000 kronor respektive 450 kronor. Samtliga av läroverket befintliga fonder med undantag av byggnadsfonden vore av beskaffenhet att räkenskaperna över dem enligt § 225 i gällande stadga för rikets allmänna läroverk skulle genom kollegiets försorg granskas. Thune anhöll slutligen, att

Kungl. Maj:t ville besluta om ersättning av allmänna medel för de av Hillström försnillade fonderna och kassorna.

Med anledning av sistnämnda framställning anbefalldes Kungl. Maj:t genom beslut den 16 augusti 1929 länsstyrelsen att, på rekvisition i mån av behov och mot redovisningsskyldighet, tillhandahålla rektor vid samrealskolan i Söderhamn högst 7,500 kronor att användas till bestridande av resterande avlöningar och andra trängande utgifter för läroverket; och skulle nämnda belopp avföras under titeln »Förskott mot framdeles ersättning». Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut skulle vidare rektor hava att snarast möjligt sedan utrett blivit, huruvida och i så fall i vad mån vederbörande kollegieledamöter kunde komma att ersätta omförmälda brist i läroverkets kassor och fonder till Kungl. Maj:t inkomma med anmälan härom, och förklarade Kungl. Maj:t sig vilja sedermera till prövning upptaga frågan om ersättande av det sålunda beviljade förskottet.

Sedan härefter riksräkenskapsverket till skolöverstyrelsen överlämnat vissa handlingar rörande ifrågavarande brist för den åtgärd, som kunde på överstyrelsen ankomma, anhöll överstyrelsen hos länsstyrelsen i Gävle, att länsstyrelsen ville vidtaga de åtgärder, den kunde finna erforderliga för att i förevarande fall bevara det allmännas rätt.

Med skrivelse den 19 juli 1930 har därefter länsstyrelsen till skolöverstyrelsen överlämnat viss genom vederbörande landsfogde och magistraten i Söderhamn verkställd utredning i ärendet, ävensom från vederbörande ledamöter av Söderhamns samrealskolas kollegium infordrad förklaring, huruvida de vore villiga att ersätta nu ifrågavarande brist.

Kollegieledamöterna hava förklarat att de icke vore villiga att i någon mån ersätta den genom Hillströms oegentligheter uppkomna bristen. I sin förklaring hade ledamöterna vidare anfört bland annat:

Det vore givetvis lätt att efter allt vad som numera uppdragats rörande Hillströms oegentligheter och förfaranden konstatera, att åtskilligt kunnat göras för åstadkommande av en effektivare kontroll. I den mån felaktigheter i kontrollen kunnat påvisas hade dessa felaktigheter — och de voro ursäktliga sådana — förelegat under de sista åren. Hillströms förskingringarna hade haft stor anledning att anse allt hava varit i sin ordning av den tystnad, som rått från riksräkenskapsverkets sida. Felaktigheter i Hillströms räkenskaper hade förekommit, enligt vad numera upplysts, sålunda underlåtenhet att exempelvis inom föreskriven tid inleverera statliga terminsavgifter, utan att kollegieledamöterna erhållit meddelande härom i någon form, vilket med hänsyn till den ansvarighet, som ålåg dem varit på sin plats. Det hade ålegat jämväl skolans inspektor att förrätta inventering av kassorna och fonderna. Någon sådan inventering hade icke någonsin verkställts. Givetvis hade kollegieledamöterna, som icke vetat av underlåtenhet härutinnan, ej heller att någon anmärkning avhört från inspektor, styrkts i sin övertygelse, att allt varit i sin ordning.

Länsstyrelsen har anfört, bland annat, att länsstyrelsen visserligen ansåge,

att inventeringarna uppenbarligen icke gjorts med erforderlig skärpa, men att länsstyrelsen dock med hänsyn till inventeringsmännens ställning till Hillström såsom deras chef ansåge billigheten tala för, att någon ersättnings-skyldighet icke utkrävdes av dem, utan att de förskingrade medlen ersattes av statsverket. Länsstyrelsen föresloge därför överstyrelsen att överlämna handlingarna till Kungl. Maj:t för beslut huru i saken vidare skulle förfaras.

I detta sammanhang anser jag mig böra i korthet erinra om vissa bestämmelser rörande kassor, avgifter och redovisning vid läroverken. Därvid är först att märka, att intill utgången av oktober 1928 stadgan för rikets allmänna läroverk den 18 februari 1905 ägde tillämpning och att nu gällande läroverksstadga av den 24 september 1928 trädde i kraft den 1 november samma år. Båda stadgarna innehålla, där ej här nedan annorlunda angives, enahanda bestämmelser i nu ifrågavarande hänseende.

Varje allmänt läroverk skall äga ljus- och vedkassa, biblioteks- och materielkassa samt premie- och fattigkassa, och åligger ansvaret och redogörelsen för dessa kassor vederbörande rektor som jämväl, där ej annorlunda är föreskrivet, bestämmer angående utgifter, som ur desamma skola bestridas. Utom nämnda kassor skall vid varje läroverk finnas en byggnadsfond. Vården av jämte ansvaret för sistnämnda fond ålåg enligt 1905 års stadga vid högre allmänt läroverk och realskola för gossar rektor jämte en av kollegiet och två av vederbörande kommunalstyrelse utsedda delegerade. Enligt gällande stadga åligger vården av jämte ansvaret för byggnadsfonden lokalstyrelsen. Redogörelse för fonden ankommer på rektor. För donationsmedel till stipendier eller för annat ändamål skall, därest de stå under ett läroverks omedelbara förvaltning, rektor ansvara och redogöra, såvida ej annorlunda är särskilt föreskrivet.

Räkenskaperna över de kassor, för vilka rektor ansvarar, skulle jämlikt § 227 i 1905 års stadga vid högre allmänt läroverk och realskola för gossar av kollegiet årligen granskas och underskrivas. Enligt gällande läroverksstadga skola räkenskaperna efter granskning av två utav kollegiet utsedda revisorer föreläggas kollegiet och av dess ledamöter underskrivas.

Räkenskaperna över förvaltningen av läroverkets byggnadsfond skulle enligt 1905 års stadga, där icke annorlunda var särskilt stadgat, årligen granskas av två revisorer, vilka i stift, där byggnadskassa fanns, utsågs den ene av domkapitlet och den andre av vederbörande kommunalstyrelse, samt i övriga stift båda av kommunalstyrelsen. Enligt 1928 års stadga tillkommer det som regel lokalstyrelsen att verkställa granskning av räkenskaperna.

Jämlikt kungörelsen den 7 december 1906 angående bestämmelser rörande sättet för uppgörande av de allmänna läroverkens räkenskaper m. m. gäller i fråga om läroverkens räkenskaper samt den offentliga kontrollen av desamma, bland annat, att till styrkande av den i räkenskaperna utbetalade behållning inventering av kassor och fonder, med avseende å såväl kontanta tillgångar som värde- och säkerhetshandlingar, skall förrättas av två utav läroverkskollegiet utsedda inventeringsmän å sista söckendagen av varje räkenskapsår, efter det in- och utbetalningar för dagen upphört, eller, där hinder härför möter, å första söckendagen av nästföljande räkenskapsår.

skapsår, före det in- och utbetalningar för dagen tagit sin början, och skall dessutom dylik inventering förrättas av eforus eller inspektor minst en gång om året å tid, som omedelbart före inventeringen tillkännagives för redogöraren. Vid räkenskaperna skola vidare fogas vederbörligen underskrivna instrument över de föreskrivna inventeringarna ävensom bankinrätningsbevis över tilläventyrs å upp- och avskrivnings- eller annan löpande räkning vid inventeringstillfällena inestående medel.

Jag återgår härefter till redogörelsen för det nu föreliggande ärendet.

Med förut omnämnda skrivelse den 29 oktober 1930 har skolöverstyrelsen — med instämmande i de av länsstyrelsen framhållna synpunkterna — till Kungl. Maj:t överlämnat handlingarna i ärendet för den åtgärd, Kungl. Maj:t kunde finna erforderlig.

I ärendet föreligger en av läroverkets nuvarande rektor till skolöverstyrelsen insänd tablå, utvisande Hillströms stärbhus' skulder till läroverkets kassor och fonder enligt bokslutet den 30 juni 1929, de av förvaltningen i stärbhusets konkurs under budgetåret 1929/1930 inbetalta beloppen och de enligt bokslutet den 30 juni 1930 gjorda avskrivningarna. Tablå utvisar följande:

Kassans eller fondens namn	Rektor Hillströms stärbhus' skulder till läroverkets kassor och fonder den ^{30/6} 1929		Utdelning från konkursen		Avskrivet i räkenskaperna 1929—1930	
	kr	ö	kr	ö	kr	ö
Lärarnas avlöningsmedel	3,273	64	1,031	62	2,242	02
Biblioteks- och materielkassan	928	48	115	08	813	40
Premie- och fattigkassan	117	49	14	57	102	92
Byggnadsfonden	11,139	66	1,381	24	9,758	42
C. J. Schönings fond	1,339	96	166	16	1,173	80
Jonas Bjurs fond	674	65	83	58	591	07
»De sextons» fond	318	25	39	43	278	82
Hälsinglands Enskilda Banks fond . .	1,785	56	221	34	1,564	22
Jon Olssons i Kinsta fond	637	53	79	—	558	53
P. O. O. Wikströms fond	637	53	79	—	558	53
Anna Petersohns fond	713	07	88	41	624	66
Realskolans nykterhetsförb:s bazarfond	888	37	110	11	778	26
Gustaf-Adolfsfonden	1,022	50	126	73	895	77
V. Thams fond	13,351	65	1,655	52	11,696	13
C. A. Södergrens fond	2,436	35	302	06	2,134	29
Söderhamns stads sparbanks fond . . .	3,150	—	390	60	2,759	40
A. Wahlbergs musikfond	472	50	58	53	413	97
Terminsavgifter till statsverket	2,450	—	303	80	2,146	20
Summa kronor	45,337	19	6,246	78	39,090	41

I ärendet hava därefter yttranden avgivits den 22 november 1930 av riksräkenskapsverket, den 7 februari 1931 av statskontoret och den 25 februari 1931 av justitiekanslersämbetet.

Riksräkenskapsverket har anfört bland annat:

Det torde få anses ådagalagt, att kontrollen å rektors medelsförvaltning i vissa avseenden varit bristfällig, men vederbörande hava till sitt fredande andragit omständigheter, som ej kunna fränkännas betydelse vid bedömandet av deras försummelse härutinnan.

Därest i enlighet med vad länsstyrelsen och skolöverstyrelsen anfört billigheten får anses tala för att någon ersättningsskyldighet icke utkräves av dem, som i följd av bristfällig kontroll eller annan försummelse må kunna anses vållande till att förskingringarna icke tidigare upptäckts eller att läroverket av annan anledning lidit förlust i sammanhang med förskingringen, får riksräkenskapsverket hemställa, att de förskingrade beloppen varda läroverket ersatta av statsmedel. Den av skolans nuvarande rektor lämnade uppgiften om de avskrivna beloppens storlek har befunnits överensstämma med skolans hit inkomna räkenskaper för budgetåret 1929/1930.

Riksräkenskapsverket tillåter sig i detta sammanhang erinra, att ämbetsverket i skrivelse den 2 juli 1929 vid besvarande av en remiss närmast föregående dag livligt tillstyrkt vidtagande av åtgärder för upphävande av läroverkskollegiernas befattningsmedel med läroverkens kassar och ansvar för deras förvaltning.

Statskontoret har anfört:

Även om det torde få anses ådagalagt, att de personer, vilka kontrollen över medelsförvaltningen vid läroverket ålegat, härutinnan gjort sig skyldiga till åtskilliga försummelse, och det icke kan anses uteslutet, att de kunna ådömas ersättningsskyldighet, är statskontoret dock av den uppfattningen, att vad de i ärendet hörda myndigheterna anfört måste anses starkt tala för att icke i detta fall från statens sida utkrävas någon ersättningsskyldighet. Statskontoret anser sig alltså böra tillstyrka, att den del av det förskingrade beloppet, som icke kunnat täckas genom utdelning i redogörarens konkurs, eller 39,090 kronor 41 öre, i sin helhet ersättes av statsmedel. Under erinran om att ersättning enligt lagen den 10 juli 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänstemän m. fl., pläгат bestridas av anslaget till oförutsedda utgifter, vill statskontoret föreslå, att jämväl i detta fall nämnda anslag anlitas. Riksdagens medgivande lär dock böra inhämtas såväl till efterskänkandet av ersättningsskyldigheten som till anlitaandet av anslaget till oförutsedda utgifter för bristens täckande.

Justitiekanslersämbetet har anfört, bland annat.

Huruvida sådan utredning, som Kungl. Maj:t åsyftat, kan anses föreligga i ärendet, synes justitiekanslersämbetet tvivelaktigt. Visserligen är ju tydligt, att kollegieledamöterna icke äro villiga att ersätta bristen, men enligt justitiekanslersämbetets förmenande hava icke klarlagts de faktiska omständigheter, på vilka skulle kunna grundas ett omdöme om i vad mån ersättningsskyldighet, trots bestridande kan åvila de särskilda ledamöterna, än mindre har något försök blivit gjort att genom talan vid domstol utkrävas dylik ersättning. Emellertid hava riksräkenskapsverket ävensom statskontoret ifrågasatt, att ersättning icke skulle utkrävas av vederbörande och att i stället statsverket skulle täcka i fonderna förefintlig brist. Justitiekanslersämbetet anser sig böra framhålla, att någon laga ersättningsskyldighet i berörda hänseende icke lär äligga staten. Anses billigheten kräva att ersättningstalan

ej anställas, torde möjligen vara nödvändigt att statsmakterna i annan ordning bereda fonderna gottgörelse.

Departementschefen.

I enlighet med flertalet av de hörda myndigheterna anser jag starka bilighetsskäl tala för, att talan icke anställas mot dem, som i följd av bristfällig kontroll eller annan försummelse må kunna anses vållande till att den genom rektor Hillströms förskingringar uppkomna bristen i samrealskolans i Söderhamn medel icke tidigare upptäckts. Jag föreslår, att den del av ifrågavarande brist, som icke kunnat täckas genom utdelning i redögörarens konkurs, eller 39,090 kronor 41 öre, ersättes av statsmedel. Denna ersättning anser jag böra på sätt statskontoret föreslagit bestridas av anslaget till oförutsedda utgifter. Härtill torde erfordras riksdagens samtycke. I händelse av bifall till vad jag föreslår, anser jag något uttalande i frågan om ersättningsskyldighetens efterskänkande icke vara erforderligt.

Beträffande det i riksräkenskapsverkets yttrande gjorda uttalandet rörande upphävande av läroverkskollegiernas befattning med läroverkens kassor och ansvar för deras förvaltning vill jag erinra om, att jag vid anmälan till årets statsverksproposition av de frågor, som tillhöra regleringen för budgetåret 1930/1931 av utgifterna under åttonde huvudtiteln under punkt 164 i samband med frågan om arvoden till biträden å rektorsexpeditionerna meddelat, att en av skolöverstyrelsen och riksräkenskapsverket gemensamt gjord framställning om en allsidig utredning angående den ekonomiska förvaltningen vid de allmänna läroverken och vissa andra läroanstalter för närvarande är beroende på Kungl. Maj:ts prövning, ävensom i samband därmed uttalat min förhoppning, att möjlighet skall kunna beredas att snart igångsätta denna utredning.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att till täckande av den genom vissa av framlidne rektor R. Hillström begångna oegentligheter uppkomna bristen i samrealskolans i Söderhamn medel må av det i riksstaten för budgetåret 1930/1931 uppförda extra förslagsanslaget till oförutsedda utgifter utgå ett belopp av 39,090 kronor 41 öre.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
H. B. Hammar.